

MITT i LIVET

Västanfors Västervåla församlings tidning

nr 2/2011



**Får man vara
avvikande?**

Får man vara avvikande?

En person kan uppfattas som annorlunda på grund av klädstil, hudfärg, yrkesval, musiksmak eller fritidsintresse. Vi förväntas vara på ett visst sätt i en viss situation. Somliga vill vara extrema och sticka ut från mängden, medan andra gör allt för att försöka passa in i en grupp.

Att vara avvikande kan innebära att man vågar gå emot tradition, kultur och de förväntningar som finns i ett visst sammanhang. Men vem avgör vad som är godtagbart och vad som är avvikande? Vem är egentligen "normal"? Det är en utmaning för varje människa att hitta ett sammanhang där man trivs och blir accepterad för den man är.

Mitt i livet har träffat några personer som på olika sätt sticker ut från mängden. Våga vara den du är! Det är okej att vara avvikande för varje människa är unik och värd att älskas just för sin egen skull.

Cecilia Kjellin Eriksson, redaktör

Våga vara

Får man vara annorlunda? Är det fånigt eller modigt att gå sin egen väg? Mitt i livet har pratat med Isabelle Helsing, Sofia Widjeskog, Gustav Allé Svensson och Atila Kilickiran.

- Ja, man får vara annorlunda bara man trivs med sig själv, säger Sofia, och Atila håller med:
- Alla är olika. Det gäller att våga vara sig själv för man är unik.

Är det okej att sticka ut från det som de flesta ser som "det vanliga"?

Isabelle säger att det ju alltid är någon i en grupp som sticker ut och Gustav tror att alla inte vill göra det. Sofia menar att om man trivs med att vara som de andra, så är det okej bara man känner att man är sig själv.

– Vissa kan sticka ut på ett kränkande sätt, funderar Gustav, till exempel om man har rasistiska symboler på sina kläder, och det är inte bra.

Atila fyller i:

– Man får vara annorlunda bara man inte påverkar någon annan negativt. Om alla i en grupp har svarta tröjor och en person kommer i en vit tröja då är det modigt, tycker han.

Gustav tror att många vill vara annorlunda, men inte vågar för att de är rädda för vad andra ska tycka. Jag kan tycka att någon annan har ful tröja men accepterar den personen ändå. Man måste vara bekväm med sig själv.

Annorlunda fritidsintressen

Man kan ha olika musiksmak men ingen har rätt eller fel. Isabelle tycker att världen skulle vara bra tråkig om alla såg likadana ut eller tyckte lika om allting. Vissa fritidsintressen är det mest tjejer som håller på med, till exempel dans och balett, medan det är mest killar som spelar hockey. En kille som dansar balett ses nog som lite annorlunda, tror ungdomarna.

När Isabelle var liten lekte hon med bilar med killarna ibland och då tyckte de andra tjejerna att hon var konstig. Samtalet kommer in på olika yrken och att man har förväntningar på att till exempel en

annorlunda!

polis och en träslöjdslärare ska vara manliga, men det blir mer och mer blandat inom de flesta yrken, och det tycker ungdomarna är bra.

Har du känt dig annorlunda någon gång?

Isabelle berättar att hon tyckte att alla tittade konstigt på henne när hon i femman hade köpt ett par blå skor av märket Converse. Något år senare hade nästan alla sådana skor, men då hade Isabelle slängt bort sina.

Atila säger att det kan hända i skolan när man har ett grupparbete och man inte riktigt kan förklara för de andra hur man tänker. Då kan man känna sig lite annorlunda.

– Jag tror att folk kommer att se upp till den som vågar stå för det man tänker och tycker, säger han.

– Den som skrattar åt någon annan är nog egentligen osäker, säger Sofia.

Isabelle tror att alla nog är lite osäkra innerst inne.

– Man måste försöka tänka att jag är jag och ingen kan stoppa mig, säger hon övertygande.

Sofia menar att man kan uppfatta sig själv som annorlunda för att man ser ned på sig själv. Man tror att andra tycker att man är annorlunda fast de inte alls tycker det.

Att komma ny till ett sammanhang och skaffa sig nya vänner kan vara ganska jobbigt.

Sofia kom ny till klassen i åttan och det kändes lite jobbigt. Men redan andra dagen bestämde hon sig för att våga visa vem hon var, så hon gick till skolan i ett par tights med bokstäver på. Efter ett tag var det flera som klädde sig likadant.

Mitt citat:

Isabelle: *"Våga vara dig själv och låt aldrig någon stoppa dig!"*

Atila: *"Utsidan räknas, insidan avgör."*

Sofia: *"We don't see things as they are, we see them how we are."*

Gustav: *"Utsidan ger insidan en chans."*

Text och foto: Cecilia Kjellin Eriksson



Alla människor behöver något att vakna upp till på morgonen

Mitt i livet har träffat några personer på Kolarbygården för ett samtal om hur man blir bemött i samhället idag när man har ett psykiskt funktionshinder. Tommy Wikner och Patrik Andersson ställer gärna upp på ett samtal om detta tillsammans med enhetschef Ann-Cathrin Hedman.

– Många har fördomar och tror att vi inte vill jobba utan att vi bara går runt och har det bra, hävdar Tommy. I bruksmentaliteten ligger en förväntan om att man ska arbeta och göra rätt för sig, men det är omöjligt att få jobb när man är stämplad som psykiskt sjuk.

Ann-Cathrin förklarar vidare att det är ett stort arbete för en person med psykiskt funktionshinder att leva i samhället. Det krävs mycket och många sliter för att klara det. Man behöver hjälp och stöd i det arbetet. Därför finns Kolarbygården.

Okunskap föder fördomar

Patrik tror att psykiatri är ett ord som många blir rädda för på grund av okunskap. Det man inte vet så mycket om är man rädd för. Det är lättare att förstå att någon har ett fysiskt handikapp som är synligt, men det här handikappet syns inte utanpå. Det är livslångt och kan gå upp och ned. Mer öppenhet behövs, till exempel föreläsningar om psykiska funktionshinder för ökad förståelse, tror Patrik. Ju bättre man känner en person, desto mer vågar och orkar man berätta om sin situation, men man berättar inte gärna för ytligt bekanta att man har ett psykiskt handikapp, menar han.

Ann-Cathrin möter ofta okunskap om personer med psykiska funktionshinder.

– Många tror att de har lägre intelligens, men det är ofta tvärtom, säger hon. Begåvning och kunskap fattas

inte men situationer kan begränsa en person på grund av rädsla.

Skriverier i kvällstidningar om personer med psykisk sjukdom som har begått brott, ställer ibland till det för andra med psykiska besvär. Det spär på fördomarna och det är olyckligt.

– Folk sitter hemma och blir rädda och vi tänker att tusan också nu börjar det igen. Det finns personer med psykiska funktionshinder som inte klarar att hantera sin situation, men det är inte vardagsmat. De allra flesta lever som vanligt i samhället som du och jag, säger hon.

Patrik håller med och önskar att tidningarna kunde skriva om något som är bra. Han känner inte igen sig i den bild som ges i media.

Det finns tolerans i Fagersta

Ann-Cathrin upplever ändå att det finns en stor tolerans bland fagerstabor.

– Många är toleranta och överseende och det finns en överraskande förståelse och omsorg, säger hon. Grannar hjälper personer och är överseende med situationen.

– Jag tycker inte att folk ska tycka synd om oss, säger Patrik. Vi är människor som vem som helst. Vi lär oss också att ha överseende med andras fel och brister.

För Tommy är Kolarbygården en jätteviktig plats för att få struktur på vardagen.

– Det är en livlina! säger han. Jag skulle ha svårt att hålla ihop om inte

Kolarbygården fanns med alla aktiviteter och resor.

Struktur i vardagen

– Det är viktigt att komma in i ett strukturerat liv, menar Ann-Cathrin. Vårt mål på Kolarbygården är att alla har ett bra veckoschema med rutiner och aktiviteter. Alla människor behöver något att vakna upp till på morgonen. Alla måste ha ett sammanhang där man är väntad och blir saknad om man inte kommer, där man kan prova sina idéer och ventiler sina tankar.

Kolarbygården har bland annat en musikgrupp och jobbar med framträdanden. De ordnar motionspass, till exempel vattengymnastik, och tipspromenader. Några hjälper till som vaktmästare eller håller i bingo. Vissa dagar kan man få hjälp med att tvätta. Då och då ordnas utflykter och dagsresor. Man kan också få hjälp med att till exempel fylla i krångliga blanketter och att stöta sina tankar med någon.

På Kolarbygården är det kommunen som står för stommen, hur det utformas är beroende av de brukare som är där. Både Tommy och Patrik är sociala personer som vill och vågar ta del av aktiviteter och utflykter. Gemenskapen och sammanhållningen är betydelsefull.

Tommy menar att relationen till andra människor gör att man växer.

– Vi är ett team som backar upp varandra, säger han.

Patrik är en optimistisk person som ser lösningar hellre än problem. Han tar gärna initiativ till spontana utflykter som han tror har hjälpt många genom åren.

– Det är viktigt att vara ute bland andra människor, säger han. Det är träning att besöka Norbergs marknad eller att åka och hälsa på släktingar.

En kris gör att man växer

– Jag är inte missnöjd med mitt liv, funderar Tommy. Varje kris man går igenom gör en starkare. Jag är glad för att kunna leva och vara här och nu. Det är en stor förmån att få till exempel boendestöd och hjälp från vuxenpsykiatri. Det gäller att ta vara på tillfällena. Livet går inte i repris. Patrik håller med:

– Jag upplever inte att jag har kastat bort 15 år av mitt liv. Jag har erbjudits olika möjligheter och varit noga med att ta vara på dem, och jag har haft turen att träffa personer som har trott på mig och det blir man stärkt av.

Boktips

Arvid Lagercrantz, journalist, politisk reporter och senare vd vid Sveriges Radio, berättar i boken "Mitt galna liv", hur han kämpat mot sin manodepressivitet under toppkarriären.

**Text och foto:
Cecilia Kjellin Eriksson**



Patrik Andersson, Ann-Cathrin Hedman, enhetschef, och Tommy Wikner på Kolarbygården.

Kort historisk överblick

I början av 1900-talet skulle alla psykiskt sjuka vårdas på mentalsjukhus. På 50-talet kom neuroleptikan* och idag ska alla med psykiskt funktionshinder leva i samhället som alla andra. Psykiatireformen 1995 var en viktig markering från samhället att psykiskt funktionshindrade ska leva i samhället. Man kan jämföra med ädelreformen som kom lite tidigare och som innebar att äldre ska bo kvar hemma så länge som möjligt i stället för att bo på ett äldreboende. Idag tar man hänsyn till tillgänglighet när man bygger nytt, eftersom man vill att även äldre och funktionshindrade ska kunna bo och leva ute i samhället.

**Neuroleptikum: ett i en grupp av psykofarmaka, benämning på ett läkemedel som används mot allvarliga psykoser, till exempel vid schizofreni. Det första neuroleptikat, Hibernal, kom kring 1950 och revolutionerade dåtidens psykiatriska vård. (källa: wikipedia.se)*

Fakta om Kolarbygården

Kolarbygården är Fagersta kommuns verksamhet för personer med psykisk funktionsnedsättning. Om du är intresserad för egen del är du välkommen att kontakta biståndshandläggare Tram Stenqvist tel 0223-44000 (vxl).

Isabella gillar konståkning

Isabella Sonneblom är en ovanligt målmedveten 10-åring som går in för sitt fritidsintresse med liv och lust. Konståkning är det som Isabella brinner för.

– Det är kul, säger hon när jag frågar varför hon håller på med just konståkning.

Under vintersäsongen tränar Isabella i Örebro fem dagar i veckan, två timmar per gång. Nu när det är sommar är det löpning och intervallträning i Örebro två gånger i veckan, och så tränar hon ju fotboll i Västanfors IF förstås.

Det började redan på dagis när Isabella var 4 år och bodde i Mölndal. Hon fick med sig en lapp hem om skridskoskola och ville prova det. Något år senare började hon och en grupp andra flickor att åka konståkning för en tränare.

Uppvisningar och tävlingar

Vartannat år ordnar klubben i Örebro en stor is-show och i år var det en uppvisning som Isabella förstås var med på. Numera tränar Isabella målmedvetet för att tävla individuellt.

Under vintern har hon deltagit i tävlingar i Sandviken, Sundsvall, Örnsköldsvik, Örebro, Malmö och skånska Tyringe.

– Jag vet inte riktigt hur många tävlingar jag har varit med på. Jag måste räkna mina pokaler först, säger hon. Jag kommer särskilt ihåg tävlingen i Sundsvall i vintras när jag kom etta, säger hon och ler stolt.

Isabella tävlar i singel i A-serien, vilket är ganska avancerat. Man

måste ha klarat vissa tester för att få bli A-åkare. När Isabella blir äldre vill hon tävla i andra länder.

Många tränar utan hjälm

Konståkare som har klarat ett visst hopp behöver inte ha hjälm på träningen, trots att många ramlar mycket när de ska öva in nya hopp som till exempel dubbel flip och dubbel lutz. Isabella ramlar inte så ofta längre, men blir sur när hon inte kommer runt två hela varv i hoppet. Jag frågar om hon inte blir snurrig av alla hopp och piruetter.

– När jag gör himmelspiruetten blir jag snurrig varje gång, förklarar Isabella och visar på golvet hur hon står på ett ben och böjer ryggen och huvudet bakåt när hon gör en sådan piruett. Ibland får hon blåmärken på benen och ont i fötterna men är aldrig rädd att göra illa sig.

– Jag blir mest trött i benen för man trycker på med benen hela tiden, säger hon.

Dans ingår i träningen

I konståkningsträningen ingår dans vissa pass i veckan för att man ska lära sig att uttrycka sig till musik. Den som åker konståkning behöver vara både stark och vig och ha bra balans.

Man måste också vara träningsflitig, orädd och envis för att bli en bra konståkare.

Isabella och de andra singelåkarna tävlar med samma program under två år, sedan byter de tävlingsprogram. Tränaren är koreograf och utformar själva programmet, och Isabella får vara med och välja musik och vilken dräkt hon ska ha när hon tävlar.

Familjen ställer upp

Isabellas mamma Jeanette förklarar hur det kommer sig att familjen väljer att satsa så mycket på Isabellas intresse. Det kräver mycket av familjens tid för träningar och resorna till och från Örebro flera gånger i veckan kostar en del.

– Isabella är så engagerad och brinner så mycket för konståkningen, så jag skulle inte kunna be henne att sluta. Så länge hon vill hålla på med konståkning så ställer jag upp, säger Jeanette.

Efter midsommar blir det träningsläger i Lidköping i två veckor, och så blir det hemmaläger i Örebro i tre veckor i augusti. Och när skolan börjar blir det konståkningsträning som vanligt fem dagar i veckan i Örebro. Om en tävling skulle krocka med en fotbollsmatch så väljer Isabella utan att tveka konståkningen. Under vintersäsongen är hon ledig från träning onsdagar, söndagar och lördag eftermiddagar och då passar hon på att vara med kompisar.



Isabella väljer tävlingsdräkt till sitt program som hon tävlar med i två år.



Isabella Sonneblom bor i Fagersta och tränar konståkning i Örebro flera dagar i veckan. Hon går i år 3 på Mariaskolan och tränar även fotboll i Västanfors IF.

Text och foto: Cecilia Kjellin Eriksson

Att bära sin olikhet som en krona på huvudet

Illustration: Stina Gustafsson Stålhand



En del människor vill vara annorlunda. De tycker om när människor reagerar över hur de klär sig, hur de agerar eller vad de säger. Anledningen till deras olikhet skiljer sig oftast från varandra. Någon vill väcka förargelse eller bara få uppmärksamhet. Någon annan har ett tydligt mål och vill förändra med sina ord. En tredje vill bli berömd och rik. Sen finns det människor som är annorlunda fast de inte vill vara det, t.ex. personer med olika funktionshinder eller invandrare. Det finns även människor som inte betraktar sig som annorlunda men ändå blir behandlade som det. De kan uteslutas ur sammanhang på grund av klädsel, hur de pratar eller att de kommer från fel ände av stan.

Ewa Lindqvist Hotz pratar i P1's program "Tankar för dagen" (11 jan 2011) om att vara annorlunda och olik andra. Som barn fick hon inte vara med i gemenskapen i skolan och hon förstod inte varför. Hon har även i många sammanhang i vuxen ålder känt sig utanför. Hon tycker att det kan vara svårt i Sverige "att hitta sammanhang som inte bara pliktskyldigt och i teorin tolererar och accepterar det som är annorlunda, utan som på riktigt visar att den mångfald som finns (...) är något fint och värdefullt". Hon gör också lyssnaren uppmärksam på att vi alla har upplevelser och kvaliteter som skiljer sig från den allmänna uppfattningen "om vad det är att vara en riktig människa. Ändå bär de flesta av oss på en rädsla för att just vår

egen olikhet ska diskvalificera oss från gemenskapen i skolan, på arbetsplatsen, i familjen eller bland vänner". För tio år sedan befann sig Ewa Lindqvist Hotz i ett sammanhang där hon "lärde sig konsten att bära sin olikhet som en krona på huvudet". Hon var tillsammans med människor hon kallade "regnbågsfolket" och de lärde henne att "känna stolthet och glädje över att vara underbara jag".

På några korta minuter lyckas Ewa Lindqvist Hotz gestalta starka känslor; rädslan över att vara annorlunda och inte passa in, glädjen över att höra hemma i en gemenskap och styrkan i att älska sitt underbara jag. Det finns fog för rädslan att vara annorlunda. För vissa människor kan det innebära döden, om man t.ex. har en annan uppfattning än regeringen i landet där man bor. För en del människor kan det betyda att man blir av med jobbet. Man tycker något som inte gillas av chefen och så blir man omplacerad eller i värsta fall uppsagd. För många tonåringar verkar det finnas en ständig rädsla att inte passa in, att inte ha rätt kläder, att inte ha rätt prylar, eller vilken liten detalj det nu kan röra sig om, som möjligtvis kan vara fel. Det är lätt att säga att alla har samma värde och att alla har rätten att vara sig själva, men när

Hej Mats Sääf,

Omnifantmannen i Fagersta

saker ställs på sin spets visar sig verkligheten många gånger vara en annan.

Mångfald och olikheter berikar tillvaron och är nödvändig för att ett samhälle eller en gemenskap ska kunna utvecklas. Om alla vore stöpta i samma form skulle utvecklingen stagnera och vi skulle fortfarande rulla stockar under tunga föremål vi flyttar, istället för att rulla dem i en kärra med hjul. Varje möte med en ny människa vore förutsägbart, eftersom vi skulle möta en kopia av oss själva. Vi skulle inte kunna byta tankar och idéer med varandra, låta oss inspireras eller inspirera eftersom vi alla skulle tänka samma tankar och göra samma saker.

För att kunna acceptera och låta våra medmänniskor känna stolthet och glädje över sina underbara jag, måste man känna detsamma för sitt eget underbara jag. Jag tycker att man ska investera tid och energi på att våga vara den man är. Man måste komma ihåg att ens olikhet är viktig eftersom den bidrar till mångfald, berikar och utvecklar omvärlden. Bär din olikhet som en krona på huvudet och känn glädje och stolthet över den!

Marianne Paby



Är du den enda i stan som kör en Omnifant80?

– Ja, det är det.

Blir folk glada när du kommer med din Omnifant?

– Det blir de, för då får de rent och fint.

Kan man säga att du är ett vårtecken?

– Jag är ett vårtecken, det säger alla. Jag känner mig som ett vårtecken också.

Kan den bara sopa?

– Man kan suga brunnar med den också och jag kan ploga med den på vintern. Det gjorde jag förr. Jag plogade och saltade åt Vägverket.

Vad gör du på vintern?

– Då kör jag en lastmaskin och plogar. Jag håller på med snöröjning.

Häller du ut grus i smyg på vintern så du får mer att sopa på våren?

– Det gör jag också faktiskt. Jag sandar rejält när jag är ute för då blir det jobb på våren.

Känner du dig speciell när du åker i din bil med en söt elefant på?

– Det är klart jag gör det. Det finns ju så få av dem. Det är ju en söt elefant på också som alla ungar tittar på jämt.

Text och foto: Marianne Paby

Aggi sticker ut...

Att det är roligt att se sig om lite grand i världen tycker nog de allra flesta. En som verkligen sett sig om är Aggi Busiakiewicz. Sin första utlandsresa gjorde hon när hon var väldigt liten när hon besökte släkten i Polen. Mera "riktig" utlandsresa var det när hon var 8-9 år och hela familjen bilade ned till forna Jugoslavien. Nu, dryga 20 år senare, har hon hunnit avverka ca 30 länder.

Men Aggi reser inte bara även om man nästan kan tro det. Hon är lärare på Brinellskolan i Fagersta. Hennes huvudämnen är samhällskunskap och historia. Hon har även läst religion så hon undervisar i detta ämne på KomVux. Flera saker har nog spelat in i hennes yrkesval men en bidragande faktor är säkert den att hon var duktig i matte när hon gick på högstadiet. Aggi berättar att hennes matematikkunskaper kommit och gått under åren. På högstadiet var de som sagt på topp och då gav hon stödundervisning till andra elever som inte var så bra, åtminstone inte just då... Hon hade till och med ett eget klassrum där hon hjälpte dem i algebrans och ekvationernas virrvarr. Hon var säkert en medryckande och entusiasmerande lärare redan då.

Den första resan

Sin första resa på mer eller mindre egen hand gjorde hon när hon var 15 år. Det var en språkresa till England, närmare bestämt Brighton. Meningen var att hon skulle plugga engelska. Men döm om hennes föräldrars förvåning när hon kom hem igen och hon nästan pratade sitt ursprungsspråk polska flytande. Orsaken var att väldigt många av språkreseeleverna kom från polen och då blev det naturligt att prata polska med varandra.

När hon var 16 åkte hon på charter till Turkiet. Där inträffade en händelse som hon minns som väldigt skrämmande, kanske för att hon var så ung då. En kväll hade hon gått före sin kompis till hotellrummet. Bäst som hon låg där i sin säng såg hon skuggorna från två män ute på balkongen. Strax därpå började de försöka bryta sig in genom balkongdörren. I ett huj hoppade Aggi ur sängen och sprang ut till receptionen och skrek. De två förövarna försvann då illa kvickt.

Att resa i Indien har också haft sitt obehag. Mycket beroende på att det är så mycket som är, vad vi i Sverige skulle kalla, oorganiserat. Framför allt tågresande kan vara en pärs. I Sverige är man van vid att det plingar till i vagnen och så ser man på en liten skylt vilken station tåget stannar vid närmast och när. I sämsta fall kommer en konduktör och ropar ut: "Skövde nästa – byte för resande till Karlstad". I Indien är det en utopi. Man får fråga de som sitter runt om en var man är, vilken ort som är nästa stopp och har man tur får man ett hjälpande svar med besked om detta. Dessutom så vet man aldrig hur lång tid resan kommer att ta.

En gång, berättar Aggi, satt hon på ett tåg på väg till delstaten Kerala. Resan skulle ta några timmar. Hon trängdes med flera andra på en träbänk på tåget. Äta eller dricka vågade hon inte eftersom hon visste att om hon skulle behöva gå på toaletten så skulle hennes plats bli tagen av någon annan. Hon räknade ner tiden och mediterade för att orka stå ut. När fyra timmar hade gått, och hon trodde att plågan var över, fick hon reda på att de bara kommit halvvägs... Resan kom att bli en av de mest fysiskt och psykiskt påfrestande upplevelserna i Aggis liv.

En annan gång, också i Indien när hon var där på ett SIDA-stipendium, skulle hon besöka en lärare för en intervju. Skolan låg på ett militärområde och när Aggi helt ärligt berättade att hon skulle göra en intervju blev man misstänksam eftersom hon reste på turistvisum. Man placerade henne i ett förhörssrum och sedan förhörde man henne i två timmar. Sedan blev hon utsläppt och fick göra sin intervju. Men det var en skakande och lite skrämmande upplevelse, berättar hon.

Vad har resandet betytt för Aggi?

– För mig handlar det om att få perspektiv på tillvaron här i livet, säger hon. Genom att besöka andra länder lär man sig saker hela tiden, man får förståelse för andra kulturer. Sen växer man också som människa när man reser. Att göra saker som till en början kan verka obehagliga och farliga men som man sen ser att man klarar av gör att man känner sig mindre begränsad.



Resandet förändras

Vi pratar om hur resandet kan komma att förändras i framtiden, låt säga 10–15 år framåt. Aggi tror att vi kommer att resa fast i mindre utsträckning. Hon tror att flygpriser kommer att höjas markant när politiker inser att vi verkligen måste minska koldioxidutsläppen. Kanske blir det någon form av ransonering. Tyvärr kommer nog en allt osäkrare och otryggare värld att göra att resealternativet ”All Inclusive” ökar. Aggi är övertygad om att det inte är så bra eftersom det gör att det lokala utbudet slås ut och försvinner med bidragande fattigdom när man väljer det resealternativet. Dock ser hon också en tendens till att den ”hållbara turismen” kan komma att öka, dvs att när man reser så tänker man på lokalbefolkningen och miljön.

Jag undrar om det finns något land hon inte skulle kunna tänka sig att besöka och svaret kommer reptilsnabbt:

– Australien, det är som ett England fast ute i öknen. Det finns inget som lockar mig där! Att jordens alla farligaste, dödligaste, otäckaste djur är samlade på denna kontinent gör dessutom att den hamnar absolut längst ned på reslustskalan.

Att välja en plats som ”den absolut vackraste” är svårt tycker hon. Högt upp på hennes lista ligger områden i Nepal kring Himalaya, olika platser i Sydostasien, Irland och Gili Islands, som ligger utanför Lombok och tillhör Indonesien. Efter vårt samtal går jag till datorn och ”googlar” på Gili Islands och det är bara att hålla med. Det är en helt sagolikt vacker plats med vita stränder, turkosfärgat hav, blå himmel och vajande palmer. Att det dessutom är en ganska liten ö som är bilbefriad gör den inte sämre.

Startar eko-reko kafé

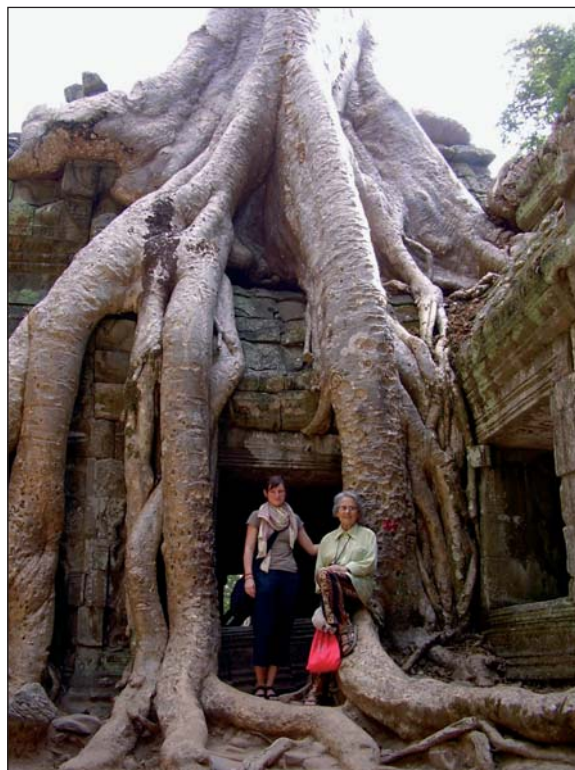
Aggi berättar att hon sagt upp sin tjänst som lärare till hösten. Tillsammans med ett par kompisar kommer hon att starta ett eko-reko kafé i kooperativ form i Västerås. Kooperativet heter ”Världens Eko”, men om kaféet också ska heta så återstår att se. När Aggi varit ute och rest har hon alltid haft med sig en anteckningsbok. I den har hon skrivit ned maträtter, recept och andra köksliga nyttigheter. Detta tänker hon nu se till att hon får nytta av och låta andra se vad hela världen har att erbjuda. När hon berättar det undrar jag vad hon tänkt bli när hon blir stor.

– Filmare och regissör är gamla drömmar, säger hon. Men även biståndsarbetare fast det är jättesvårt att få jobb som det.

När jag säger att jag tror hon skulle bli en bra chef är hon böjd att hålla med. Hon vet med sig att hon har en förmåga att entusiasmera folk omkring sig och få dem att växa, något som ger henne mycket tillbaka. Men det handlar om att våga, att göra det man är rädd för; att sticka ut; som Aggi.

Text och foto: Staffan Riddersporre

Bilden till höger: Aggi Busiakiewicz tillsammans med sin mormor i Angkor Wat i Kambodja.
Bilden nedan är från en av Aggis resor i Nepal.
Foto: Privat.



Hållbar turism

Turismen är en av världens viktigaste och snabbast växande näringar och ger många arbetstillfällen. Samtidigt skapar turismen problem för länderna vi besöker genom bland annat sexhandel, dåliga arbetsvillkor, vattenbrist och ökad alkohol- och drogkonsumtion. Vilken roll har vi resenärer i det här? Hur mycket påverkar vi genom vårt resande? Vad kan du som enskild göra för att göra ett bra avtryck istället för att bidra till att problemen växer? En sak du kan göra är att välja en reserangör som står för hållbar turism.

På Tillväxtverkets hemsida finns en rapport från 2009 om hållbar turism. Rapporten är utarbetad av företaget Continuum som arbetar med turismutveckling. Rapportens syfte är att inspirera till initiativ för en mer hållbar turismutveckling genom att med exempel visa vad som händer på området i Sverige och i vår omvärld, på destinationer och i företag. I rapporten står bland annat följande:

Hållbar turism är inget nytt

För många turistföretag är hållbarhet en självklarhet och en naturlig värdegrund sedan generationer tillbaka. Under 1990-talet inleddes arbetet med hållbarhet mer systematiskt. Klimatförändringarna som nu diskuteras har fört upp hållbarhet till högsta nivå på världens alla agendor och turismen är inget undantag. För många resmål är frågan hur klimatförändringar kommer att påverka turismen. Stigande vattennivåer, vattenbrist, torka, hetta, sjukdomsspridning och utrotning av många arter är

antingen ett direkt hot för många resmål eller innebär ändrade förutsättningar. Högsäsonger kan flyttas från sommar till höst och vår. Skidåkning kan behöva ersättas med alternativa snöfria upplevelser.

De många begreppen

”Sustainable tourism” (hållbar turism) – enligt den definition som United Nation World Tourism Organisation (UNWTO) antagit – är idag det mest använda begreppet. Men det finns många fler begrepp med snarlika innebörder. ”Responsible Tourism” (ansvarsfull turism) eller ”Responsible Travel” (ansvarsfullt resande) är sådana. Ecotourism, ekoturism, är kanske det begrepp som tidigare varit det mest kända.

På den nationella nivån utmärker sig Nya Zeeland och Skottland som goda förebilder för hållbar turism.

EU:s Tourism Sustainability Group har presenterat 12 mål för hållbar turism. I arbetet på lokal nivå prioriteras att skapa ett starkt engagemang för att värna om det egna området, att få många intressenter involverade och att etablera nätverk mellan företagen. Extern utvärdering av lokala destinationer blir allt vanligare. Nationalparker och andra skyddade områden integrerar och driver skydd i samverkan med turistnäringen. European charter for sustainable tourism har utvecklat 12 principer för hållbar turism i skyddade områden.

Företag i vardaglig hård konkurrens samarbetar för att hitta lös-

ningar när det gäller till exempel att skapa en gemensam plattform där certifieringar och nationella kvalitetssystem ingår.

Arrangörer har en speciell roll och möjlighet till utveckling av hållbar turism. De har ett ansvar inför sina kunder att kunna hantera helheten i resan – transport, boende, måltid, aktivitet, service och resmål. Kompetens, verktyg, checklistor och support är typiska delar som vuxit fram ur gemensamma initiativ.

Miljörapporteringen är viktig

För flera stora arrangörer har miljörapportering blivit lika viktig som finansiell rapportering. Mindre och medelstora arrangörer har ofta långtgående policier för produktion av hållbart resande, lokalt engagemang, hög prioritet för medarbetares kunskaper, särskilt i det område de vistas i, samt omfattande information till gästerna i alla faser av resan, före, under och efter.

En tydlig vilja finns hos destinationer och företag att få privatresenärer och företagskunder att medverka till att stärka en hållbar utveckling. Privatpersoners medvetenhet och företags inköp utvecklas snabbt i favör för ett hållbart resande.

Källa: Continuum AB
www.continuum.se

Några användbara länkar:
www.fairtradecenter.se
www.tillvaxtverket.se
www.schystresande.org

Vem är du?

Helena Markfjärd, pastorsadjunkt

Helena Markfjärd jobbar sitt första år som präst i Västanfors Västervåla församling. Efter att ha jobbat som både drifttekniker och ekonom valde hon att läsa till präst, och som 51-åring prästvigdes hon i Västerås Domkyrka i januari i år.



– Jag visste redan när jag var konfirmand att jag ville bli präst, berättar Helena, och besvikelsen var så stor när konfirmandprästen klappade mig på axeln och sa att flickor blir ju inte präster. Det var så hårt, men jag rättade mig efter det och kände mig till och med dum för att jag ens hade sagt något. När jag tänker efter så hade jag nog inte ens sett en kvinnlig präst.

– Det var något under konfirmationstiden som var så starkt och som lockade mig. Kalla det kallelse om du vill, jag kunde inte undvika den. Jag har alltid varit lågmäld och slätstruken i de jobb jag haft men på prästvigningen kände jag ett jubel som inte har funnits med tidigare. Det var häftigt!

Helena var duktig i skolan och hade lätt för matematik och NO-ämnena, så hon följde SYO-konsulentens råd och utbildade sig till drifttekniker.

Småbarn under studietiden

Det har fallit sig så att Helena har haft små barn under studietiden alla tre gånger som hon har pluggat. De fem barnen är idag 34, 26, 25 och tvillingarna är 14 år. (De tre yngsta barnen har samma födelsedag.)

–Jag tycker att det funkar jättebra att plugga när man har små barn, säger Helena, för då är man ändå så mycket hemma och har inte något vidlyftigt liv. När barnen somnar på kvällen börjar nästa arbetspass.

I samband med att kyrkan skildes från staten år 2000 arbetade Helena under några år som kyrkokamrer i Gustafs Silvbergs kyrkliga samfällighet (som idag är Säterbygdens församling). Helena hade själv inte tänkt tanken att hon skulle jobba i en församling, men när hon blev tillfrågad om hon var intresserad så nappade hon på erbjudandet.

Första året som präst

Efter teologistudier och prästvigning jobbar en präst sitt första år som pastorsadjunkt i en församling för att få erfarenhet av de olika sysslorna i jobbet. En pastorsadjunkt gör samma sak som en präst gör. Det är många begravningar, dop och vigslar. Inför dessa förrättningar gör prästerna hembesök och träffar dopfamiljen, brudparet eller de anhöriga till en avliden person för att planera deras gudstjänst. Helena har också haft söndagsgudstjänster, morgonmäsor och andakter på äldreboenden och soppluncher i Brukskyrkan. Hon organiserade också vårens församlingsresa till Rättvik och Nusen för intresserade församlingar.

– Det som känns allra viktigast, säger Helena är besöket inför en begravning. Det är ett väldigt viktigt jobb. De anhöriga får gråta

om de behöver det, jag tar inte av dem det. Det är deras sorg och jag finns bredvid som ett stöd.

Hämta ny kraft och vila

För att hämta kraft efter en svår begravning väljer Helena gärna att umgås med sina nära och kära, särskilt barnbarnen.

– Jag söker mig till min privata omgivning där livet finns, då fyller det på i den vågskål som för tillfället är tom, förklarar hon. Man blir väldigt trött också, så man behöver vila efteråt, för man är så fokuserad på dem som är där och är lyhörd för allas reaktioner samtidigt som man ska vara koncentrerad på sin uppgift och utstråla lugn.

Präster har också möjlighet att

få handledning och det är ett bra verktyg för att hantera svåra situationer i jobbet. Man har möjlighet att prata om hur man själv reagerar och varför man inte reagerar i olika situationer och det är ett användbart redskap.

Brinner för de utslagna

Efter sitt år som pastorsadjunkt vill Helena gärna jobba i en församling med helt vanliga prästupp-gifter som förrättningar, gudstjänster, konfirmander och verksamhet för äldre. Hon brinner särskilt för alla utslagna, som inte har en plats i samhället, för psyksikt sköra personer, flyktingar eller andra som har det tufft i samhället.

– Jag har alltid haft ett engagemang för människor som har haft

ett stökigt liv, berättar Helena, som inte var äldre än 20 år när hon blev övervakare inom kriminalvården. Och under prästutbildningen hade hon regelbundet under några års tid andakter och samtal med interner på häktet i Falun. Att jobba som präst inom kriminalvården är något som Helena kan tänka sig i framtiden.

– Det är viktigt för dem att någon lyssnar och jag kan vara en medvandrare en stund.

Helena är också en av många präster i Svenska kyrkan som bemannar tjänsten jourhavande präst på larmnumret 112. Hon jobbar några nätter då och då och har förstås tystnadsplikt, liksom alla andra präster.

**Text och foto:
Cecilia Kjellin Eriksson**

Jourhavande präst

Jourhavande präst är en jour för dig som behöver någon att tala med.

Öppen kl 21 – 06 varje natt. Ring 112.

Samtalet är gratis och syns inte på telefonräkningen.

Språk: svenska och engelska.

Det kan handla om allt som har med livets olika skeden att göra. Du får vara anonym och prästen är anonym och har tystnadsplikt.

Jouren är en mötesplats där en erfaren lyssnare finns närvarande för dig på dina villkor.

Jouren är öppen för alla, män och kvinnor, unga och äldre. Du behöver inte tro på Gud för att ringa.





Anne-Marie känner sig accepterad i Sverige

Anne-Marie Nduwimana kom till Sverige för åtta år sedan tillsammans med sin dotter som då var tre år. Anne-Marie fick hjälp att fly från sitt afrikanska hemland Burundi där det var krig. Hon visste inte vart resan skulle gå, men kom till slut till Sverige i augusti 2003 och till Fagersta i december samma år. Anne-Marie fick uppehållstillstånd och efter ett par år kunde även hennes man, hennes son och några syskon komma till Sverige.

De första månaderna bodde Anne-Marie och dottern i Hofors men flyttade efter en tid till Fagersta, eftersom hon kände till att Pingstkyrkan i Fagersta hade medlemmar även från hennes hemland.

– Jag hörde talas om att det fanns en församling i Fagersta som prisar Gud och att några medlemmar var från Burundi, berättar Anne-Marie. Jag blev bra mottagen i Pingstkyrkan. De var jättesnälla och hjälpte mig. En person pratade Swahili och tolkade åt oss i kyrkan.

Senare sökte sig Anne-Marie till Västanfors Västervåla församling, eftersom hon visste att det finns en skola här. Hon jobbade med barn i Burundi, och ville gärna fortsätta med det. Idag har Anne-Marie en praktikplats i församlingens barnverksamhet, och fungerar då och då som vikarie på förskolan Linden. Hon upplever att hon har blivit väl mottagen i församlingen.

– De lyssnade på mig fast de inte kände mig. Alla här visar respekt mot varandra och mot mig, fast vi är olika. Jag fick glädje när jag kom hit till församlingen. Jag trivs bra både med personalen, barnen och föräldrarna.

Anne-Marie har inte upplevt någon misstänksamhet från svenskar utan känner sig som vem som helst. Men det händer förstås att barnen frågar Anne-Marie varför hon har svart skinn.

– Jag vet inte, svarar jag då. Alla i mitt hemland är svarta.

Anne-Marie ser både likheter och olikheter mellan Sverige och Burundi. En sak som är lika är religionen, men i Burundi accepteras inte homosexualitet. I Sverige finns lagar och regler för hur man är mot varandra som alla respekterar. Så är det inte i Burundi. Man får till exempel inte döda någon i Sverige, men i Burundi kan man bli dödad när som helst. I Sverige får man säga vad man tycker. Den som gör det i Burundi riskerar fängelse på livstid.

Dottern, som idag är elva år, och den femtonåriga sonen har vänner här och trivs i skolan. De vill inte flytta tillbaka till Burundi, berättar Anne-Marie. De vet att de har rättigheter här och tycker att det är jättebra i Sverige. Själv skulle Anne-Marie gärna återvända till Burundi om det inte var krig där.

– Det är lugnt i Fagersta och jag trivs bra här, men det är svårt att få jobb, säger hon.

Och så tycker hon inte om den svenska vintern. Den är så mörk och hal, tycker hon. Hon hade aldrig sett snö innan hon kom till Sverige.

– I början var det jättesvårt! Jag vill tacka alla som jag har träffat här i församlingen och i Pingstkyrkan. De har visat kärlek och respekt som jag saknade. Nu känner jag att jag är en människa som andra.

Text och foto: Cecilia Kjellin Eriksson

Fråga juristen

Kan min sambos fru göra våra barn arvlösa?

Hej! Jag lever sedan fem år i ett samboförhållande med en man vars lagliga hustru vägrat gå med på skilsmässa. Min sambo orkar ej kämpa emot henne och anser att det inte spelar någon roll om han och jag är gifta eller ej, det är ju mig han älskar och lever med! Dock känner jag oro då min sambo, som har ett eget företag och stora besparingar, ej upprättat något testamente. Om han dör nu, hur blir arvet? Han och hans lagvigda har ett gemensamt barn som är myndigt medan han och jag har två gemensamma barn som är små. Huset vi bor i tillhör min sambo. Kan hans förra kvinna ärva allt och kan jag och barnen bli lottlösa?

/Lena

Svar: Om din sambos fru inte går med på skilsmässa kan han begära att äktenskapet skall upplösas. Som huvudregel gäller då en betänketid på sex månader såvida det inte har gått två år sedan de flyttade isär. Då behöver man inte ha betänketid.

Skulle han avlida nu så skall en bodelning göras mellan din sambo och hans fru. Detta innebär att båda makarnas giftorättsgods läggs ihop och delas sedan i lika stora delar, där hälften tillfaller frun som hennes bodelningsandel. Den andra halvan skall delas mellan hans tre barn. Deras gemensamma barns arv kommer att ärvas direkt av hans fru med fri förfoganderätt (barnet skall ha motsvarande andel först efter bådas bortgång) och era två barn får sitt arv efter pappan direkt. Att han inte gör upp med sitt "gamla" liv kan kosta dig väldigt bekymmer om något skulle hända honom. Mitt råd är att han genast kontaktar en jurist för att upplösa äktenskapet och upprätta ett testamente.

Ida Jansson, Jurist

Foto: Johnny Pesola



Skriv en revers så får du igen pengarna

Fråga: Min kille äger ett hus sedan en längre tid tillbaka. Vi ska bli sambor inom kort och planerar även en stor renovering av huset. Jag kommer att gå in med en större summa pengar för renoveringen men känner inte att jag måste köpa in mig i huset. Vid en eventuell separation så vill jag bara försäkra mig om att jag får tillbaka pengarna som jag har lagt in vid renoveringen. Hur gör jag?

/Maria

Svar: Eftersom din kille äger huset sedan tidigare kommer det inte att omfattas av sambolagens regler om bodelning. Men om du satsar eget kapital i hans bostad kan du skriva en revers på beloppet så att du får tillbaka dina pengar. Om du vill kan du låta reversbeloppet löpa med ränta eller indexera beloppet så att värdet inte urholkas. Alternativet är att du köper motsvarande andel av bostaden. Då får du del i eventuell värdeutveckling, å andra sidan om värdet går ner så är du med även på det som delägare. Tänk på att köpalternativet kan utlösa skatt för din kille om det uppstår en vinst vid försäljningen till dig.

Ida Jansson, Jurist

Kyrkans Allmänna Juridiska Byrå

Ida Jansson, jurist tel 0223-434 76

Martin Lindgren, jurist tel 0223-434 75

Musik på bryggan



Välkommen till Musik på Lindgårdens brygga i Fagersta i sommar. Vi bjuder på musikunderhållning, allsång och servering dessa torsdagar kl 18-20:

28/7 kl 18 Holybop Themers

Åtta tjejer som sjunger svängigt från 60-talet och framåt

11/8 kl 18 Folkligt från när och fjärran

Lotta Gustafsson, flöjter
Anders Gustafsson, dragspel
Stefan Bågenfelt, fiol
Susanne Bågenfelt, sång

18/8 kl 18 Skinner Mountain Boys

Svenska mästare i Bluegrass!

Årsredovisning på hemsidan

Västanfors Västervåla församlings årsredovisning för 2010 finns att ladda ned på församlingens hemsida www.svenskakyrkan.se/vastanfors

Besök kyrkan på hemsidan

Under menyn kyrkobyggnader på församlingens hemsida finns en ny funktion som visar interiören i våra tre kyrkor. Man kan alltså se sig omkring inne i Västanfors kyrka, Västervåla kyrka och Brukskyrkan. Prova gärna! www.svenskakyrkan.se/vastanfors

Sommarens gudstjänster

To 23/6 kl 21

Du lindar av olvon. Gudstjänst i midsommartid på Lindgårdens uteplats.

Lö 25/6 kl 11

Gudstjänst på Västervåla hembygdsgård. Ta med egen kaffekorg.

Sö 3/7 kl 11

Gudstjänst med kyrkokören i Västervåla kyrka på Hembygdens dag. Kyrkkaffe serveras.

Sö 10/7 kl 18

Gudstjänst med poesi i Dunshammar (vid blästerugnarna). Ta med kaffekorg och gärna egna favoritdikter.



Sö 17/7 kl 18

Bygudstjänst i Ennora (Fritidsvägen). Medtag kaffekorg.

Sö 24/7 kl 13

Bygudstjänst i Strandhyttan (Folkhyttan). Ta med egen kaffekorg.

Sö 31/7 kl 14

Gudstjänst vid Kolarkojan vid Mörrsjön. Ta med egen kaffekorg.

Sö 31/7 kl 20

Ekumenisk mässa i solnedgången på Lindgårdens brygga.

Lö 13/8 kl 11

Gudstjänst i Västanfors kyrka. Konfirmandjubileum och återvändaredag. (se annons på nästa sida)



Sö 14/8 kl 13 Engelsbergsdagen

Gudstjänst med Kyrkokören i hyttan, Engelsbergs bruk.

Sö 21/8 kl 11

Bygudstjänst i Djupnäs med kyrkkaffe och kyrkbåt.

I Brukskyrkan firas gudstjänst kl 15 varannan söndag (udda veckor). Mer information om gudstjänster finns i predikoturen i Fagerstaposten och på församlingens hemsida www.svenskakyrkan.se/vastanfors



Femteklassare samlade in pengar till internationellt hjälparbete

Eleverna i Lindgårdsskolans år 5 samlade in över 1100 kronor i sina sparbössor i samband med årets fasteinsamling. Västanfors Västervåla församling fick totalt in ca 34 000 kronor genom aktiviteter som modevisning, försäljning av prästost och insamling i bössor i hemmen och ute på stan.

Det är Svenska kyrkans internationella arbete som varje år tar initiativ till denna insamlingskampanj till förmån för olika hjälpprojekt i världen. I hela landet samlades drygt 36 miljoner kronor in under fasteinsamlingskampanjen.

Grundorsakerna till hunger är fattigdom och brist på demokrati och rättvisa. Det finns mat till alla men nästan en miljard människor i världen lever i hunger.

Bristen på mat är akut. Situationen förvärras av oberäkneliga årstider, allt längre torkperioder och mer dramatiska skyfall – som gör det allt svårare att odla grödor och skaffa mat. Närmare en miljard människor går och lägger sig hungriga varje kväll.

Men det går att förändra situationen i världen. Vi ser det dagligen när fattiga människor får stöd att ställa om till klimatanpassade grödor, tillgång till bevattningsdammar, utbildning i ekologisk odling eller möjlighet att skaffa kor och getter.



Lindgårdsskolan

En liten skola för stora kunskaper

Det finns fortfarande möjlighet att anmäla intresse för en plats i någon av klasserna på Lindgårdsskolan år 7-9 inför hösten.

Fyll i webbformuläret på www.lindgardsskolan.se/ansokan eller kontakta skoladministrationen tel 0223-434 49.

För mer information om Lindgårdsskolan år 7-9 kontakta rektor Anna Segerbo, tel 0223-434 13 eller via mejl anna.segerbo@lindgardsskolan.se

Konfirmandåterträff

Du som konfirmerades i Västanfors kyrka för 50 eller 51 år sedan har fått en inbjudan till en återträff lördagen den 13 augusti. Om du inte fått någon inbjudan får du gärna höra av dig till oss på tel 0223-434 00.

Program lördag den 13 augusti

kl 11 Gudstjänst i Västanfors kyrka

kl 12 Lunch på Lindgården (Lunchpris: 160 kr.)

Efter lunchen föreslår vi ett besök vid Hembygdsgården för att närvara i kommunens aktiviteter med anledning av återvändaredagen.

Föranmälan till konfirmandåterträffen senast den 4/8 tel 434 00 eller via mejl:

vastanfors-vastervalaforsamling@svenskakyrkan.se

MITT i LIVET

Ansvarig utgivare: Henrik Rydberg, tel 434 10. **Redaktör:** Cecilia Kjellin Eriksson, tel 434 06. **Repro:** TEXT & REPRO, Västerås. **Tryck:** PRIMATryck, Hallstahammar. **Omslagsfoto:** Magnus Aronson. Redaktören svarar för osignerat material.

WWW.SVENSKAKYRKAN.SE/VASTANFORS

Svenska kyrkan 
VÄSTANFORS VÄSTERVÅLA

Musik i Sommarkväll

- 7 juni** Kyrkokören
- 14 juni** Vokalensemblen Gränslösa
- 21 juni** Trinity: Karl Olandersson, trumpet
Andreas Hellkvist, hammondorgel
Ali Djeridi, trummor
- 28 juni** Peter "Puma" Hedlund, nyckelharpa
Mats Andersson, klarinett
- 5 juli** Katarina Pilotti, sopran
Ulf Wiger, tenor
Magdalena Bina, piano
- 12 juli** Bergslagens kammarsymfoniker
dirigent: Marit Stridlund
- 19 juli** Jakob Koranyi, violoncell
- 26 juli** Cec & Co: Cecilia Ringkvist, sång
Jan Elvi, akustisk gitarr
Peter Kvick, elbas
- 2 augusti** Ingegerd Nilsson, sopran
Grethe Rottböll, mezzosopran
Håkan Sund, piano
- 9 augusti** Claes Jansson, sång
Kjell Fernström, piano



Foto: Lennart Wallnor

Läs mer på hemsidan: www.svenskakyrkan.se/vastanfors

Västervåla kyrka tisdagar kl 19